

SUBJEKTIVNI FAKTOR - ČOVEK

ZAHTEVI SAVREMENOG SAOBRAĆAJA I PSIHOFIZIČKE SPOSOBNOSTI ČOVEKA

ČINJENICE

1. Za razvoj psihofizičke sposobnosti čoveka potrebni su vekovi, a za razvoj tehničkih sredstava najviše 10 godina.
2. Psihofizičke sposobnosti čoveka daleko su ispod sposobnosti tehničkih sredstava.

ZAKLJUČAK

Upravljanje motornim vozilom postavlja relativno visoke zahteve pred psihofizičke sposobnosti vozača!!!

PROST PRIMER

Čovek ima jedan mozak kojim razmišlja kada ide pešice 5-6 km/h, kao i kada upravlja vozilom snage 100 KS pri brzini od 150 km/h

U ČEMU JE PROBLEM?

1. U tome što čovek ima jedan “neadekvatan mozak”?
2. U tome što u različitim okolnostima misli na isti način?

LOGIČNO PITANJE?

1. Ko je odgovoran ako se vozač u saobraćaju nađe u situacijama koje pravaziđu njegove psihofizičke sposobnosti?
2. Odnosno ko je kriv što se vozač kreće velikom brzinom 200 km/h?

ODGOVOR

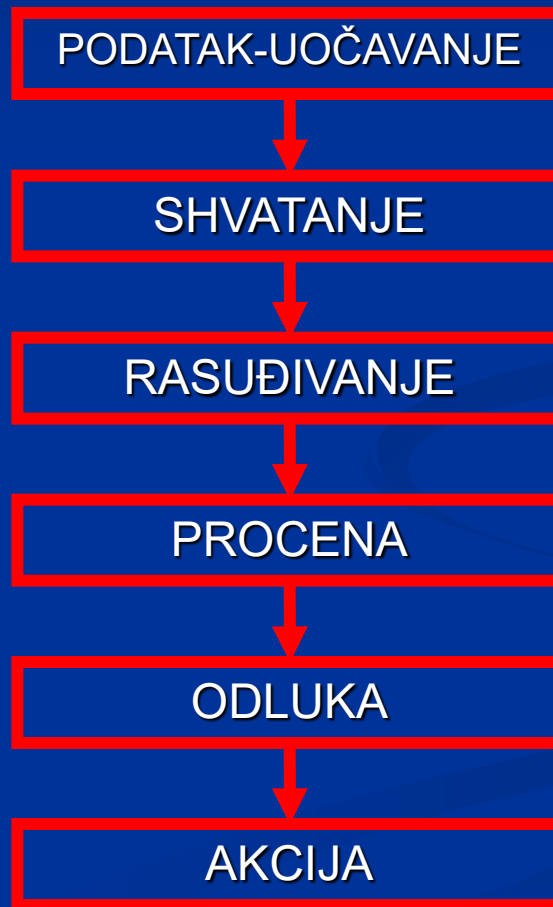
1. Sam vozač
2. Čovek koji je proizveo vozilo koje može da se kreće 200 km/h

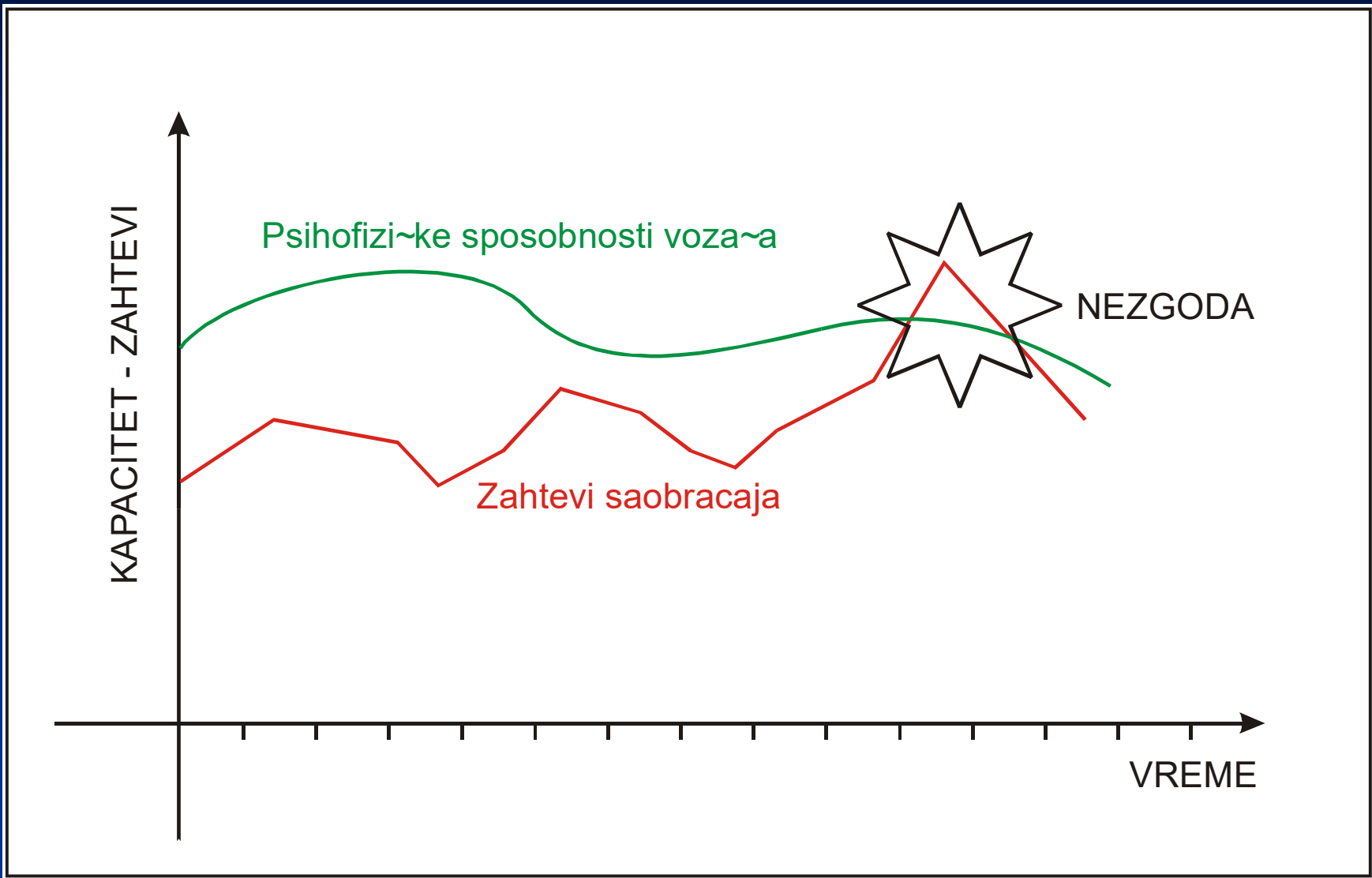
PRIMERI

1. Razmišljanje Carl Benc-a
2. Pojava Interneta
3.

ODNOS IZMEĐU ZAHTEVA SAOBRAĆAJA I PSIHOFIZIČKE SPOSOBNOSTI ČOVEKA

Opšti model upravljanja vozilom:

FAKTORI KOJI SMANJIJU PSIHOFIZIČKE SPOSOBNOSTI ČOVEKA

1. Alkohol
2. Umor
3. Bolest
4. Lekovi i narkotici
5. Nedovoljno znanje
6. Glad ili žeđ
7. Nedovoljna pažnja – rasejanost i sl.

FAKTORI KOJI UTIČU NA VISINU ZAHTEVA U SAOBRAĆAJU

1. Brzina kretanja (smanjuje se vreme za.....)
2. Složenost saobraćajne situacije (veći broj pojava – veći zahtevi)
3. Stanje puta i okoline (bolju put - manje zahteva)
4. Stanje opreme puta
5. Kvalitet i stanje vozila

VOZAČ KAO FAKTOR BEZBEDNOSTI SAOBRAĆAJA

1. **Struktura ličnosti:** temperament, karakter, sposobnosti (senzorne, psihomotorne i mentalne),
2. **Dinamika ličnosti:** motivi, sklonosti, navike, telesne karakteristike, stavovi, predrasude interesi i sl.,
3. **Dob života** – starost
4. **Pol**
5. **Socijalno – demografska obeležja:** mesto rođenja i prebivalište, školska sprema, zanimanje, odnosi u porodici, radni status i sl.,
6. **Alkohol i druga opojna sredstva,**
7. **Umor,**
8. **Bolest**
9. **Medikamenti**
10. **Invalidnost,**
11. **Nedovoljno znanje i veština za upravljanje vozilom,**
12. **Nedovoljno iskustvo,**
13. **Ishrana,**
14. **Pušenje i**
15. **Ostala stanja i svojstva.**

STRUKTURA LIČNOSTI I NJENE REAKCIJE U SAOBRAĆAJU

Bezbedno učešće u saobraćaju podrazumeva primenu određenih pravila, a poštovanje tih pravila zahteva određeno ponašanje čoveka.

Ponašanje čoveka u saobraćaju zavisi od strukture ličnosti koja obuhvata:

- Temperament,
- Karakter,
- Psihomotorne sposobnosti,
- Senzorne sposobnosti,
- Inteligenciju,
- Telesne karakteristike,
- Motive,
- Stavove,
- Predrasude,
- Navike,
- Emocije i sl.

TEMPERAMENT I OSOBINE TEMPERAMENTA

Temperament je osobina ličnosti koja **izražava način ispoljavanja** ili mobilisanja raspolžive energije, odnosno **određuje**

Emocionalni oblik reagovanja,

Brzinu,

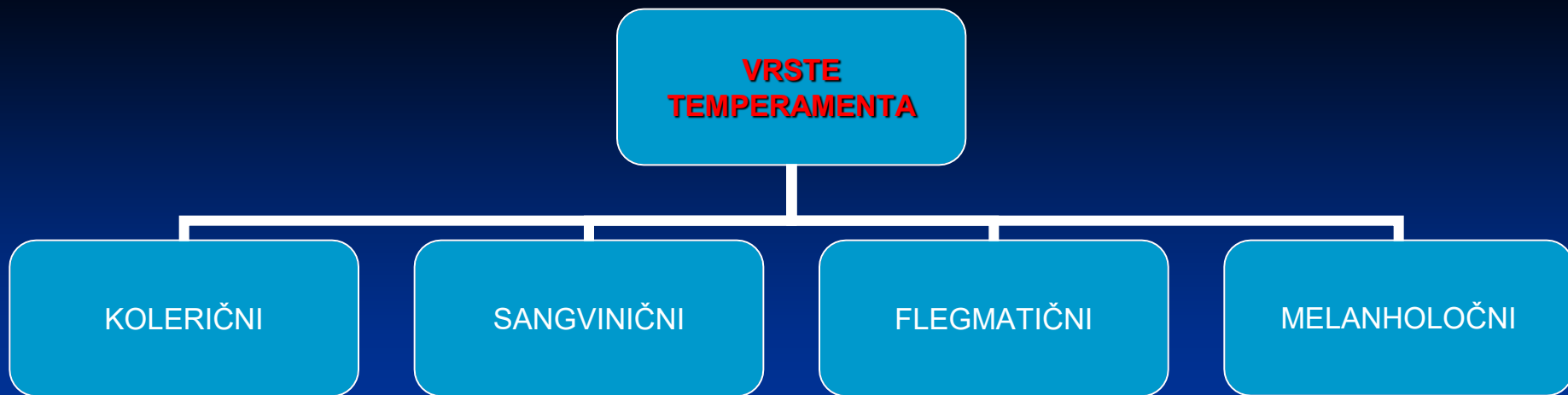
Snagu i

Trajanje reagovanja

Ljudi se razlikuju po temperamentu, pa samim tim i načinu vožnje:

I način – brzo, agresivno, neobuzdano, netolerantno, impulsivno, nervozno i sl.

II način – sporo, hladnokrvno, smireno, tolerantno, promišljeno i sl.

Vozače koleričnog temperamenta karakterišu česte, nagle i jake reakcije. Kao vozači lako se uzbuđuju, reaguju prebrzo i neujednačeno, ljute ih sitnice, teško se adaptiraju.

Vozače sangviničnog temperamenta karakterišu lake promene raspoloženja i brz prelazak iz negativnog u pozitivno raspoloženje. Kao vozači brzo reaguju ali njihova osećanja nisu jaka i kratko traju.

Vozače flegmatičnog temperamenta karakterišu spora reagovanja i slaba osećanja. Kao vozači obično su mirni, staloženi i sporo reagiju.

Vozače melanholičnog temperamenta karakterišu reakcije sa intenzivnim osećanjima koja dugo traju. Kao vozači obično deluju bezvoljno, zabrinuto, tužno, pa su im reakcije usporene i beživotne.

KARAKTER I MORAL U SAOBRAĆAJU

Karakternim osobinama se označavaju etičke osobine čoveka kojima se ocenjuje ponašanje pojedinca kao:

PRAVILNO – NEPRAVILNO

KORISNO – ŠTETNO

MORALNO – NEMORALNO

SAVESNO – NESAVESNO

ODGOVORNO – NEODGOVORNO

HRABRO – KUKAVIČKI

POŠTENO - NEPOŠTENO

SPOSOBNOSTI KAO OSOBINE LIČNOSTI

SENZORNE SPOSOBNOSTI

U senzorne sposobnosti spadaju one sposobnosti koje se odnose na čula: vid, sluh, dodir, miris i sl.

ČULO VIDA

Okolo 95% informacija bitnih za učeše u saobraćaju vozač dobija putem čula vida, za koje se veziju sledeće karakteristike:

Dinamičko viđenje

Oštrina vida

Vidno polje – širina i visina

Noćni vid

Adaptacija

Kolorni vid

PSIHOMOTORNE SPOSOBNOSTI

Psihomotorne sposobnosti, predstavljaju **voljno reagovanje** na određene draži u okruženju, koje mora biti kvalitetno tj **brzo i tačno!**

Osnovna karakteristika PMS je vreme reagovanja koje zavisi od

Broja pojava koje treba registrovati

Broja mogućih reakcija

Očekivanja.

Na vreme reagovanja utiče veći broj individualnih karakteristika ličnosti kao što su: godine starosti, iskustvo, veština, umor, alkohol, psihofizičko stanje, budnost, pažnja, motivisanost i sl.

MENTALNE SPOSOBNOSTI

VRSTE MENTALNIH SPOSOBNOSTI

```
graph TD; A[VRSTE MENTALNIH SPOSOBNOSTI] --- B[INTELEGENCIJA]; A --- C[PAŽNJA]; A --- D[PAMĆENJE];
```

INTELEGENCIJA

PAŽNJA

PAMĆENJE

Inteligencija - Sposobnost snalaženja u novim i nepoznatim situacijama, ili Sposobnost rešavanja problema putem mišljenja.

Pažnja – Usmerenost mentalne aktivnosti na određenu (draž) pojavu u neposrednoj okolini opažanja. Osnovne karakteristike pažnje su **obim**, **postojanost**, **pokretljivost** i **budnost**.

Pamćenje – Sposobnost reprodukcije (obnove) nekog sadržaja. Postoje tri vrste pamćenja čulno, kratkotrajno, dugotrajno.

DINAMIKA LIČNOSTI

**ELEMENT
DINAMIKE
LIČNOSTI**

```
graph TD; A[ELEMENT DINAMIKE LIČNOSTI] --- B[MOTIVI]; A --- C[SKLONOSTI I NAVIKE]; A --- D[PREDRASUDE]; A --- E[STAVOVI]; A --- F[INTERESI]; A --- G[SPOSOBNOST PRILAGOĐAVANJA];
```

MOTIVI

SKLONOSTI
I NAVIKE

PREDRASUDE

STAVOVI

INTERESI

SPOSOBNOST
PRILAGOĐA-
VANJA